

Call for papers

Welke grondwet na 2019 ?

Vorbereidende seminars op 11 en 25 januari 2019
Forum op 15 februari 2019

Organisatie

F. Bouhon (ULiège)

M. El Berhoumi (USL-B)

T. Moonen (UGent)

C. Romainville (UCLouvain)

D. Sinardet (VUB)

In april 2019 zal het federale parlement de verklaring tot herziening van de grondwet goedkeuren die zal bepalen welke grondwetswijzigingen mogelijk zullen zijn tijdens de volgende legislatuur. Wij vinden dat dit voldoende voorbereid moet gebeuren. Bovendien is het onder meer de rol van academici om deel te nemen aan de debatten over de lacunes, de anachronismen en de disfuncties van de grondwet en om aan de politieke actoren suggesties te doen over welke artikels best voor herziening vatbaar kunnen worden verklaard. Daarom lanceren wij als politicologen en grondwetspecialisten een interuniversitair en intercommunautair initiatief ter voorbereiding van de herzieningsverklaring van 2019.

Argumentarium

In aanloop naar de federale verkiezingen van mei 2019 zal een verklaring tot grondwetsherziening worden aangenomen in zowel Kamer als Senaat. Een belangrijk moment omdat hiermee het kader van de mogelijke hervormingen voor de legislatuur 2019-2024 wordt bepaald en dus wat er kan gewijzigd, toegevoegd of verwijderd worden in de fundamentele tekst die de Staat organiseert en de rechten van de burgers beschermt. Het belang van de inhoud van de verklaring tot herziening van de Grondwet zou zeker kunnen worden gerelativeerd als artikel 195 er zelf deel van uitmaakt. Het is niettemin relevant om vanaf nu, en in het algemeen, na te denken over de herzieningen die mogelijk in het vooruitzicht zullen worden gesteld.

Grondwetspecialisten en politicologen klagen geregeld over het haastwerk dat zo'n verklaring tot grondwetsherziening in de praktijk vaak is omdat de politieke verantwoordelijken die ze opstellen meestal al sterk benomen zijn door de verkiezingscampagne. Nochtans gaat het om een politiek en juridisch belangrijk proces. De Grondwet is namelijk op een aantal punten tamelijk voorbijgestreefd, onvolledig of problematisch. De voorbije jaren is de Grondwet, naast wijzigingen die te maken hebben met hervormingen van het federaal systeem, enkel het voorwerp geweest van hervormingen via kleine pointillistische toetsen, zonder globale reflectie over met name de politieke stelsels in België, zowel op het federale niveau als dat van de deelgebieden en over de grondrechten. Nochtans zijn er voldoende uitdagingen : democratische 'vermoedheid', ecologische kwesties, evoluties van de politieke praktijken, de ontwikkeling van het Europese en internationale recht, druk op de grondrechten, problemen van efficiëntie en transparantie als gevolg van de institutionele complexiteit,... Uiteraard kan een grondwetsherziening op al deze uitdagingen geen ultiem antwoord bieden, maar ze kan wel bijdragen aan het aansnijden ervan en aan het wegnemen van een aantal obstakels.

Met dit initiatief willen we academici en de ruimere samenleving betrekken bij deze debatten en de dialoog laten aangaan met de politieke wereld op basis van een lijst van artikels die voor herziening vatbaar kunnen verklaard worden. De bedoeling van dit forum is dus om specifiek aan grondwetspecialisten en politicologen te vragen waar zij lacunes en problemen zien in de huidige grondwet met als bedoeling dat dit concrete voorstellen tot verbetering oplevert.

Praktische organisatie

- **Twee seminaries ter voorbereiding op het forum waarin het debat zal worden gevoerd onder academici**
 - **11 januari 2019, 14u tot 18u** : gewijd aan **hervormingen van het federaal systeem en aan enkele transversale grondwettelijke vraagstukken.**
 - **25 januari 2019, 14u tot 18u** : gewijd aan de **grondrechten en aan de verschillende politieke organisatievormen.**
- **Forum op 15 februari 2019, van 14u tot 17u**
Slotevenement waarvoor ook de politieke partijen worden uitgenodigd waaraan de organisatoren een syntheserapport zullen voorstellen over de verschillende voorstellen tot herziening.

De seminaries en de forum zullen plaats vinden in het **Paleis der Academiën, in Brussel.**

Om aan dit forum deel te nemen, moeten **voorstellen van bijdragen** (in het Frans of in het Nederlands) van maximum **300 woorden** ten laatste op **10 december 2018** gestuurd worden naar: toon.moonen@ugent.be, dave.sinardet@vub.be, f.bouhon@uliege.be, mathias.elberhoumi@usaintlouis.be en celine.romainville@uclouvain.be. Ten laatste op **15 december** zullen degenen die een voorstel hebben ingestuurd hierop reactie krijgen van de organisatoren.

De bijdragen mogen betrekking hebben op één of meerdere thema's uit de lijst hieronder of op een ander thema. **Jonge onderzoekers** worden specifiek aangemoedigd om hun bijdragen in te sturen. Bijdragen moeten exclusief betrekking hebben op grondwetsherzieningen en niet op hervormingen die op andere wijzen kunnen worden gerealiseerd (bv : afschaffing van de provincies, uitbreiding van de bevoegdheden van het Grondwettelijk Hof, herverdeling van bevoegdheden, ...). Voorstellen om een bepaald artikel in de huidige staat te bewaren terwijl hierover debat is zijn daarentegen wel welkom.

De **mondelijke bijdragen** tijdens de twee seminaries mogen in het **Nederlands** of het **Frans** zijn maar moeten bondig blijven (ongeveer **10 minuten**) om zo een kritisch debat te faciliteren. Het kader is informeel, het gaat niet om een bijdrage op een wetenschappelijk congres, maar om op beargumenteerde wijze een herziening van bepaalde grondwetartikels voor te stellen.

De samenvattingen van elk seminarie zullen online worden geplaatst, met een meer gedetailleerde bespreking van elk voorstel tot herziening, net als de individuele bijdragen (als de auteur dat wenst).

De organisatoren stellen een samenvatting op van elk seminarie dat onder hun verantwoordelijkheid valt.

Thema's

Seminarie gewijd aan het federalisme en aan enkele transversale grondwettelijke vraagstukken. (11 januari 2019, van 14u tot 18u, Paleis der Academiën).

Het gaat in het bijzonder om voorstellen van grondwetsherzieningen met betrekking tot volgende aangelegenheden:

- de federale kieskring (63, §2)
- de Brusselse gemeenschapscommissies (135, 136 en 138)
- de bevoegdheid voor bicommunautaire aangelegenheden in Brussel (135, 135bis, en 127 voor tweetalige onderwijsinstellingen)
- de constitutionalisering van de samenwerkingsakkoorden
- de pariteit van de Ministerraad en de parlementaire steun voor de federale regering in de taalgroepen (99, tweede lid)
- de constitutionalisering van de interpretatiebeginselen van de bevoegdheidsverdeling
- de regionalisering van de persoonsgebonden aangelegenheden (128)
- de fusie van gemeenten en de uitoefening van bevoegdheden van gemeentelijk belang door de instellingen van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest (op basis van het agglomeratiemodel)
- de herziening van het activiteitsgebonden criterium in culturele aangelegenheden (127, §2)
- de bevestiging van een principe van primauteit van de federale overheid inzake concurrerende bevoegdheden
- de afschaffing van de Gemeenschappen in het voordeel van de Gewesten en de oprichting van een federalisme met vier entiteiten
- de ontwikkeling van de Duitstalige instellingen (totstandkoming van een Gemeenschap-Gewest)
- (...)

Tijdens het eerste seminarie komen tevens volgende vraagstukken aan bod:

- de wijziging van de procedure tot herziening van de Grondwet (195)
- de verhouding tussen het internationaal, Europees en nationaal recht (34).

Seminarie gewijd aan de grondrechten en anderzijds aan de verschillende politieke organisatievormen (25 januari 2019, van 14u tot 18u, Paleis der Academiën).

Met betrekking tot de grondrechten kunnen volgende kwesties in het bijzonder worden behandeld:

- voorstellen tot actualisering van de grondrechtencatalogoog van Titel II op zich en dus de invoeging van afwezige grondrechten (recht op leven, verbod van foltering, verbod van slavernij, rechten van personen met een beperking, recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel, verdieping van de sociale, economische en culturele rechten van artikel 23...)
- voorstellen tot verbetering van de onderdelen van het recht op een eerlijk proces, in het bijzonder een herziening met het oog op het aanvullen van de uitspraak van vonnissen en arresten in openbare terechtzitting met een voor iedereen toegankelijke bekendmaking op het internet, met respect voor het recht op privéleven (om de wapengelijkheid in de rechtsgang te verzekeren)
- voorstellen tot actualisering van Titel II door de invoeging van transversale bepalingen (beperking, afwijking, verval, interpretatiebeginselen)
- voorstellen met betrekking tot levensbeschouwelijke vakken in artikel 24
- voorstellen tot aanpassing van artikel 25 aan de evolutie van de pers

- de financiering en erkenning van de erediensden (181)
- de rechten van vreemdelingen (191)
- de constitutionalisering van de strijd tegen de klimaatverandering
- voorstellen tot invoeging van een preambule over de waarden van de Staat
- (...)

Met betrekking tot de verschillende politieke organisatievormen in België, verwelkomt het seminarie in het bijzonder bijdragen over grondwetsherzieningen die betrekking hebben op de volgende niet-limitatieve lijst van vraagpunten:

- het onderzoek van de geloofsbriefven (art. 48)
- de controle op het buitenlandse beleid en op de inzet van de krijgsmacht op het nationale grondgebied (167)
- de parlementaire immuniteiten (58 en 59 ; 124 en 125)
- de ministeriële onverantwoordelijkheid (101, tweede lid, en 103)
- de ontbinding van de wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten (117)
- het petitierrecht en het recht op een burgerinitiatief (28, 57 en 75 en 132)
- het voorstel voor een bij loting samengestelde Senaat (67) of andere hervormingen in verband met het aanwijzen van de vertegenwoordigers
- de stemplicht (62, derde lid)
- het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd tot onder achttien jaar (61)
- de genderpariteit in de regeringen (11bis, tweede lid)
- de erkenning van politieke partijen
- de rol van de Eerste Minister
- het statuut van de oppositie
- het statuut van de monarchie (de toegewezen bevoegdheden van de Koning, de strafrechtelijke onschendbaarheid van de persoon des Konings en het statuut van de vermoedelijke troonopvolger)
- de mechanismen van directe democratie
- (...)

De **resultaten van de voorbereidende** seminarsies zullen **bekendgemaakt worden aan het publiek, en in het bijzonder aan de politieke partijen** aan de hand van de door de organisatoren opgestelde samenvattingen tijdens het tweede deel van het proces : het **eigenlijke forum (15 februari 2019, van 14u tot 17u in het Paleis der Academiën)**.

Een publicatie van de vernieuwende voorstellen zal worden voorzien in een speciaal nummer van de *Revue belge de droit constitutionnel*.